

ENGELS CONRAD SCHMIDTILLE

Berliiniin

Lontoossa 5. elokuuta 1890

...Wieniläisestä aikakauslehdestä »Deutsche Worte»³³⁶ luin kovaonnisen Moritz Wirthin arvostelun Paul Barthin kirjasta³³⁷. Arvostelun perusteella sain kielteisen käsityksen myös itse kirjasta. Otan sen katseltavakseni, mutta täytyy sanoa, että jos pikku Moritz siteeraa sitä oikein, niin Barth sanoo löytäneensä Marxin kaikista teoksista vain yhden esimerkin filosofian jne. riippuvuudesta olemassaolon aineellisista edellytyksistä, nimittäin sen, että Descartes julistaa eläimet koneiksi. Minun käy yksinkertaisesti sääliksi miestä, joka voi kirjoittaa sellaista. Ja koska tuo mies lisäksi ei ole käsittänyt, että joskin olemassaolon aineelliset edellytykset ovat *primum agens**, se ei tee mahdottomaksi sitä, että aatepiirit vuorostaan vastavaikuttavat näihin aineellisiin edellytyksiin, mutta toissijaisesti, niin hän ei ole voinut käsittää myöskään tarkastelemaansa aihetta. Mutta toistan, että tämä kaikki on toisen käden lähteestä ja pikku Moritz taas on vaarallinen ystävä. Myös materialistisella historiankäsityksellä on nykyisin runsas joukko sellaisia ystäviä, jotka käyttävät sitä verukkeena voidakseen *olla tutkimatta* historiaa. Aivan niin kuin Marx itse sanoi 1870-luvun lopun ranskalaisista »marxilaisista»: »Tiedän vain sen, etten ole marxilainen.»

Niinpä myös »Volks-Tribünessa» käytiin väittelyä tuotteiden jakamisesta tulevassa yhteiskunnassa: tapahtuuko se työn määrän mukaisesti vai jotenkin muuten.³³⁸ Vastoin tuttuja idealistisia oikeudenmukaisuusfraaseja asiaa käsiteltiin hyvin »materialistisesti». Mutta kum-

* — alkusyy. *Toim.*

mallista kyllä kenenkään päähän ei pälkähtänyt, että jakotapakin riippuu oleellisesti siitä, *paljonko* on jaettavaa, ja että tämä määrä tietysti muuttuu tuotannon ja yhteiskunnallisen organisaation kehittyessä, joten jakotavankin täytyy siis muuttua. Mutta kukaan väittelyyn osallistujista ei käsittänyt »sosialistista yhteiskuntaa» jatkuvasti muuttuvaksi ja kehittyväksi, vaan joksikin muuttumattomaksi, lopullisesti vakiintuneeksi, jolla pitää siis olla myös lopullisesti vakiintunut jakotapa. Terveesti harkiten voidaan toki 1. yrittää saada selville jakotapa, josta voidaan *lähteä*, ja 2. koettaa löytää se *yleinen suunta*, jonka mukaan kehitys jatkuu. Mutta siitä ei koko väittelyssä ole sanaakaan.

Sana »materialistinen» on Saksassa yleensä monelle nuoremmalle kirjailijalle pelkkä ilmaus, jota he käyttävät jos minkä etikettinä ilman pitempiä tutkimuksia, ts. liimaavat tämän etiketin ja luulevat, että asia on sillä selvä. Meidän historiankäsityksemme on kuitenkin ennen kaikkea johdatus tutkimiseen eikä mikään vipu, jolla rakennetaan hegeliläiseen tapaan. Koko historia täytyy tutkia uudelleen. Täytyy selvittää yksityiskohtaisesti eri yhteiskuntamuodostumien olemassaolon ehdot ennen kuin niistä yritetään johtaa vastaavat poliittiset, yksityisoikeudelliset, esteettiset, filosofiset, uskonnolliset yms. katsomukset. Tässä suhteessa on toistaiseksi tehty hyvin vähän, koska vain ani harvat ovat käyneet vakavasti asiaan käsiksi. Tarvitsemme suurta apua; ala on tavattoman laaja, ja se, joka tahtoo tehdä vakavasti työtä, voi saada paljon aikaa ja kunnostautua. Mutta monille nuorille saksalaisille fraasit historiallisesta materialismista (*kaikkihan* voidaan tehdä fraasiksi) ovat sen sijaan vain keino, jonka avulla he sommittelevat mahdollisimman nopeasti järjestelmällisiksi omat suhteellisen niukat historiatietonsa — taloushistoriahan on vielä kapaloissa! — ja sitten luulevat olevansa suuria. Ja silloinhan saattaa-kin ilmaantua joku Barth ja käydä käsiksi asiaan, joka ainakin hänen lähimmässä seurapiirissään on jo mataloitettu tyhjäksi fraasiksi.

Mutta kaikki tämä on kuitenkin jo tasoittumassa. Me olemme Saksassa nyt kyllin voimakkaita kestääksemme hyvin paljon. Sosialistilain³³⁹ suurimpia palveluksia oli,

että se vapautti meidät sosialistiselta rusottavan saksalaisen ylioppilaan tungettelulta. Me olemme nyt kyllin voimakkaita sulattaaksemme tuon saksalaisen ylioppilaankin, joka leventelee jälleen sangen kovin. Teidän, joka olette todella jo jotakin tehnyt, on täytynyt panna merkille, miten vähän puolueeseen yhtyneiden nuorten kirjailijain joukossa on sellaisia, jotka ovat vaivautuneet harrastamaan taloustiedettä, taloustieteen historiaa, kaupan, teollisuuden, maanviljelyksen ja yhteiskuntamuotojen historiaa. Monikohan heistä tietää Maurerista muuta kuin nimen! Lehtimiesten omahyväisyydellä täytyy suoriutua kaikesta, ja sen mukaisia ovat sitten tuloksetkin. Nuo herrat luulevat usein, että kaikki on kyllin hyvää työläisille. Jospa nuo herrat tietäisivät, että Marx ei pitänyt parhaitakaan töitään vielä kyllin hyvinä työläisille, että hän piti rikoksena tarjota työläisille sellaista, mikä ei ollut kaikkein parasta!

*Valitut teokset
kolmessa osassa,
3. osa, s. 441—442*